

Elatise suhtes kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramiseks on ülalpidamist saama õigustatud isiku harilik viibimiskoht koht, kus on tema elu harilik kese, see on nii seda enam, kui õigustatud isik on väike laps

Õigustatud isiku teatava liikmesriigi territooriumil kinnihoidmise ebaseaduslikkus ei takista põhimõtteliselt tema hariliku viibimiskoha ülekandumist selle riigi territooriumile

A. P. ja W. J. on Poola kodanikud, kes elasid Ühendkuningriigis vähemalt alates 2012. aastast. Neil sündisid seal vastavalt 2015. aasta juunis ja 2017. aasta mais lapsed L. J. ja J. J. Neil kahel lapsel on Poola ja Ühendkuningriigi kodakondsus. 2017. aastal saabus A. P. Poolasse, tuues kaasa oma lapsed. A. P. teatas W. J-ile oma kavatsusest jääda lastega alaliselt Poolasse, milleks W. J. nõusolekut ei andnud.

Lapsed, keda esindas A. P., **esitasid** 7. novembril 2018 **Poola kohtule** W. J-i vastu **igakuise ülalpidamise avalduse**. Asjaomane kohus, kelle kohtualluvuse suhtes W. J. vastuväiteid ei esitanud, kohustas W. J-i maksma Poola õiguse alusel igale lapsele igakuist ülalpidamist. W. J. kaebas kohtuotsuse Poznańi regionaalsesse kohtusse (Poola) edasi. Vahepeelsel ajal kohustas Poznańi regionaalne kohtus 24. mai 2019. aasta kohtumäärusega A. P-d andma lapsed W. J-ile üle hiljemalt 26. juuniks 2019, tuvastades, et lapsi hoiti Poolas kinni ebaseaduslikult ning nende harilik viibimiskoht vahetult enne kinnihoidmist oli Ühendkuningriigis. Samas ei ole A. P. andnud lapsi ettenähtud tähtajaks W. J-ile üle.

Selle kohtumääruse tulemusel on Poznańi regionaalsel kohtul, kellele W. J kaebas edasi otsuse, millega kohustati teda maksma oma lastele igakuist elatist, tekkinud küsimus, kuidas tuleb **kindlaks määrata kõnealuse ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatav õigus**. Haagi protokoli¹ kohaselt kohaldatakse ülalpidamiskohustuste suhtes õigustatud isiku **hariliku viibimiskoha** riigi õigust.

Poznańi regionaalne kohus küsib seetõttu Euroopa Kohtult, kas ülalpidamist saama õigustatud laps võib ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramiseks omandada uue hariliku viibimiskoha riigis, kus teda hoitakse kinni ebaseaduslikult, kui teatav kohus on kohustanud tooma lapse tagasi riiki, kus lapsel oli harilik viibimiskoht vahetult enne ebaseaduslikku kinnihoidmist.

Euroopa Kohtu menetluse jooksul otsustas Poola kõrgeima kohtu erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegium 24. mai 2019. aasta määruse osaliselt tühistada.

Tänases otsuses asus Euroopa Kohus seisukohale, et **selle kindlaksmääramisel, milline õigus kuulub kohaldamisele alaealise lapse ülalpidamishõlde suhtes**, kelle on üks tema vanem viinud ära teatava liikmesriigi territooriumile, **ei piisa selle takistamiseks, et laps omandab hariliku viibimiskoha selle liikmesriigi territooriumil, asjaolust, et selle liikmesriigi kohus on eraldiseisvas menetluses kohustanud tooma lapse tagasi riiki, kus lapsel oli koos oma vanematega harilik viibimiskoht vahetult enne äraviimist**.

¹ Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 23. novembri 2007. aasta Haagi protokoli, mis kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu 30. novembri 2009. aasta otsusega 2009/941/EÜ (ELT 2009, L 331, lk 17), artikkel 3.

Euroopa Kohus tõlgendas ülalpidamist saama õigustatud isiku **hariliku viibimiskoha** mõistet ja kontrollis, **kas selle õigustatud isiku teatava liikmesriigi territooriumil kinnihoidmise ebaseaduslikkus takistab** tema hariliku viibimiskoha ülekandumist selle riigi territooriumile.

Ülalpidamist saama õigustatud isiku **hariliku viibimiskoha** mõistet ei ole Haagi protokollis määratletud. Siinkohal märkis Euroopa Kohus, et omadussõna „harilik“ kasutamine annab alust järeldada, et viibimiskoht peab olema piisavalt stabiilne, välistades ajutise või episoodilise viibimise. Seejärel tõi ta välja asjaolu, et ülalpidamist saama õigustatud isiku hariliku viibimiskoha õiguseks loetakse põhimõtteliselt õigust, millel on kõige tihedam seos tema olukorraga, kuna on vaja määrata kindlaks ülalpidamiskohustuse olemasolu ja suurus, võttes arvesse õiguslikke ja faktilisi asjaolusid selle riigi sotsiaalses keskkonnas, kus õigustatud isik elab ja peamiselt tegutseb.

Sellest tuleneb, et **ülalpidamist saama õigustatud isiku harilik viibimiskoht on koht, kus on faktiliselt tema elu harilik kese, võttes arvesse tema perekondlikku ja sotsiaalset keskkonda; see on nii seda enam, kui õigustatud isik on väike laps**, kuna tuleb võtta nõuetekohaselt arvesse lapse parimaid huve, mis nõuab eelkõige selle tagamist, et tal on piisavad vahendid seoses perekondliku ja sotsiaalse keskkonnaga, milles ta tegelikult elab.

Euroopa Kohus täpsustas, et kuna ülesanne teha konkreetsel juhul kindlaks, kas ülalpidamist saama õigustatud isiku harilik viibimiskoht on teatavas ühes või teises riigis, **on faktilise hinnangu andmise küsimus, mistõttu on liikmesriigi kohtu, kelle poole on pöördutud, ülesanne teha kindlaks, kus asub asjaomase isiku harilik viibimiskoht**. Hetk, millest see kohus peab käesolevas asjas esitatud ülalpidamisnõude suhtes kohaldatava õiguse kindlaksmääramisel konkreetselt lähtuma, et hinnata õigustatud isiku hariliku viibimiskoha asukohta, on see hetk, mil tuleb teha otsus ülalpidamiskohustuse suhtes.

Euroopa Kohus otsustas seoses **õigustatud isiku teatava liikmesriigi territooriumil kinnihoidmise ebaseaduslikkusega**, et lapse parimate huvide arvesse võtmisega oleks vastuolus see, kui liikmesriigi kohtu sellise otsuse olemasolu, milles tuvastatakse alaealise lapse äraviimise või kinnihoidmise ebaseaduslikkus, takistaks põhimõtteliselt asumast seisukohale, et lapse harilik viibimiskoht on vastava liikmesriigi territooriumil. Lisaks leidis Euroopa Kohus, et kuivõrd õigusnormides ei ole sätestatud teisiti, ei ole ühtegi alust, mis õigustaks Haagi protokolliga tõlgendamist Brüsseli IIa määruse² artikli 10 sätteid arvestades või kooskõlas nende sätetega, mis neutraliseerivad selle, et kohtualluvus vanemlikku vastutuse asjades kandub põhimõtteliselt üle selle liikmesriigi kohtult, kus on lapse uus harilik viibimiskoht ebaseadusliku äraviimise või kinnihoidmise tulemusel, selle liikmesriigi kohtule, kus oli lapse harilik viibimiskoht enne sellist äraviimist või kinnihoidmist.

Sellest tuleneb, et **riigisisene kohus, kelle poole on pöördutud, saab kohaldamisele kuuluva õiguse kindlaksmääramise huvides võtta arvesse lapse äraviimise või kinnihoidmise võimalikku ebaseaduslikkust üksnes juhtumi kõigi asjaolude hindamise kontekstis, pidades nõuetekohaselt silmas lapse parimaid huve**.

Seega on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kontrollida, kas arvestades kõiki olemasolevaid asjaolusid, mis iseloomustavad laste olukorda ning nende perekondlikku ja sotsiaalset keskkonda, on nende viibimine liikmesriigis, kuhu nad on viidud, stabiilne.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

² Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrus (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT 2003, L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243).

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Marta Osleja, ☎ (+352) 4303 6005